

خلاصه دین و زندگی یازدهم تجربی - ریاضی-فنی و حرفه ایی و کار و دانش

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دین و زندگی (۲)

رشته های علوم تجربی - ریاضی و فیزیک - فنی و حرفه ای - کار و دانش

پایه یازدهم

دوره دوم متوسطه

۱۳۹۶

تهیه و تنظیم:

(سعیده السادات قریشی)

سرگروه دین و زندگی استان قزوین

سال تحصیلی ۹۶-۹۷

درس اول

هدایت الهی

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه ای که بتواند: **الف** - پاسخ گوی نیازهای او باشد و **ب** - سعادت بشر را تضمین کند سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.

❖ نیاز های برتر

انسان مانند سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک و خداوند پاسخ. این نیازها را در جهان خلقت آماده کرده و راه آگاهی از آنها را به انسان داده است. مثال: در وقت نیاز به آب و غذا، احساس تشنگی و گرسنگی می کند و سراغ آب و غذا می رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می برد و برای خود لباس و پوشاک و مسکن تهیه می کند.

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی شود (انسان دارای نیازهای مهم تر و برتری است).

زمانی که انسان، اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد خود را با نیازهایی مهم تر روبه رو می بیند.

این نیازها برآمده از سرمایه های ویژه ای است که خداوند به انسان عطا کرده است.

این نیازها به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالاخره به سوال هایی تبدیل میشوند که تا پاسخ آن ها را نیابد، آرام نمی گیرد.

برخی از این نیازها عبارتند از:

۱- شناخت هدف زندگی

۲- درک آینده خویش

۳- کشف راه درست زندگی

❖ شناخت هدف زندگی

❖ الف - انسان می خواهد بداند برای چه زندگی میکند؟

❖ پ - او می داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.

❖ از این رو امام سجاد علیه السلام پیوسته این دعا را می کرد: « خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای.»

❖ درک آینده خویش

❖ الف - انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه روست که آینده ی او چگونه است؟

❖ ب - آیا زندگی او با مرگ تمام می شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می گردد؟

❖ پ - اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه ی زندگی او پس از مرگ چگونه است؟

❖ ت - زاد و توشه ی سفر به جهان دیگر چیست؟ و خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟

روزها فکر من این است و همه شب سختم که چرا غافل از احوال دل خویشتم

از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود به کجا می روم آخر نمایمی وطنم

❖ پیام: ابیات بیانگر نیاز درک آینده ی خویش است و این که انسان میخواهد بداند آینده ی او چگونه است؟

❖ پاسخ به این سؤال ها از عهده ی چه کسی بر می آید؟ فقط از عهده ی کسی بر می آید که 1 - کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد و 2- زاد و توشه ی آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.

❖ کشف راه درست زندگی

❖ الف - راه زندگی یا چگونه زیستن که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه ی دیگر انسان های فکور و خردمند است.

❖ ب - این دغدغه، دغدغه ای جدی است زیرا انسان فقط يك بار به دنیا می آید و يك بار زندگی در دنیا را تجربه می کند. بنابراین باید در این فرصت تکرار نشدنی، از بین همه راه هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که: ۱- به آن مطمئن باشد ۲- بتواند از همه سرمایه هایی که خدا به او داده است به خوبی بهره مند شود.

❖ ۳- به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

❖ پاسخ به نیاز های برتر

پاسخ به سؤال هایی که در قالب نیاز های برتر مطرح می شود باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

✓ الف - کاملاً درست و قابل اعتماد باشد.

✓ ب - همه جانبه باشد.

❖ الف) كاملا درست و قابل اعتماد باشد :

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه ای کافی نیست به خصوص که راه های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون هستند.

❖ ب - همه جانبه باشد:

به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد. زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند نمیتوان برای هر بعدی جداگانه برنامه ریزی کرد.

❖ چه کسی می تواند پاسخ صحیحی به این سؤال ها بدهد؟

با توجه به دو ویژگی ذکر شده برای پاسخ ها، کسی می تواند پاسخ صحیح به این سؤال ها بدهد که: آگاهی کاملی از: الف - خلقت انسان، ب - جایگاه او در نظام هستی، پ - ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

همچنین بداند که انسان ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

❖ شیوه هدایت خداوند

خداوند هر مخلوقی را متناسب انسان ویژگی هایی دارد که با ویژگی هایی که در وجودش قرار داده است هدایت می کند.

همین امر سبب تفاوت شیوه ی هدایت وی از سایر مخلوقات شده است

ویژگی های انسان عبارت اند از: ۱- توانایی تفکر و انجام کارها به کمک فک رو اندیشه

۲- قدرت اختیار و انتخاب

۱- ابتدا درباره ی هر کاری که می خواهد انجام دهد، تفکر می کند و ۲- اگر به هر دلیلی تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می رساند، آن را انتخاب می کند و ۳- انجام می دهد.

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی می گذرد. یعنی :

خداوند برنامه ی هدایت انسان را که در بر گیرنده پاسخ به سوالات بنیادین بشر است، از طریق پیامبران می فرستد؛ تا آنها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی ها و امتیازات آن با اختیار خود این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار ببندند و به هدفی که خداوند در خلقت آن ها قرار داده برسند. انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر میکند و با کسب معرفت و تشخیص باید ها و نبایدها، راه صحیح زندگی را مییابد و پیش می رود.

امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته ی خود، هشام بن حکم، فرمود:

ای هشام، خداوند رسولانش را به سویی بندگان نفرستاد، جز برای آنکه این بندگان در پیام الهی تعقل کنند کسانی این پیام را بهتر می پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند نسبت به فرمان های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل تر است رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است.

نتیجه: با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می توان به پاسخ سوال های اساسی دست یافت.

انتخاب نادرست و ناسپاسی انسان

انسان، چون قدرت اختیار دارد، می تواند راه های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان که گفته شده چون هر برنامه ی دیگری غیر از برنامه ی خداوند نمی تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی دنیا را ترک گفته و به دیار آخرت خواهد شتافت و در آن جا زیان خود را مشاهده خواهد کرد. قرآن کریم چنین کسی را ناسپاس نامیده و می فرماید:

أنا هدیناه السَّبِيلَ اَمَّا شَاكِرًا وَاَمَّا كٰفِرًا

ترجمه ی آیه: ما راه راست را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود یا ناسپاس